

حیوانات نابغه چه کارها که نمی‌کنند!

معمولا نبوغ به هوش نسبت داده می‌شود که تصور ما دست‌کم تا به حال این است که بیشتر، در مورد انسان معنا دارد. اما در دنیای حیوانات هم نمونه‌های بی‌نظیری یافت شده که واقعا استثنایی هستند. آیا آن‌ها هم نابغه هستند؟

معمولا نبوغ به هوش نسبت داده می‌شود که تصور ما دست‌کم تا به حال این است که بیشتر، در مورد انسان معنا دارد. اما در دنیای حیوانات هم نمونه‌های بی‌نظیری یافت شده که واقعا استثنایی هستند. آیا آن‌ها هم نابغه هستند؟

بهنوش خرم‌روز: به نظر می‌رسد که برخی از میمون‌ها نسبت به سایرین بسیار باهوش‌ترند. حداقل، ما یکی از شامپانزه‌ها را در حال حاضر می‌شناسیم که به آن لقب استثنایی داده شده است.

به گزارش دیسکاوری، این شامپانزه که دهه بیست سالگی خود را می‌گذراند، یک ماده بالغ به نام ناتاشاست. ناتاشا تا به حال موفق شده در بسیاری از آزمون‌ها، نتیجه‌ای بسیار بالا به دست بیاورد. عملکرد ناتاشا نشان می‌دهد که در گونه‌هایی به غیر از انسان هم نابغه وجود دارد.

البته این لزوماً بدان معنا نیست که گونه‌های دیگر هم از آن‌چه ما هوش می‌نامیم برخوردارند، بلکه در واقع، مجموعه فوق‌العاده‌ای از توانمندی‌ها، اینشتین‌های قلمرو حیوانات را از دیگران متمایز می‌سازند. مراقبان ناتاشا در پناهگاه شامپانزه‌های جزیره نگامبا در اوگاندا، حتی قبل از این مطالعات هم می‌دانستند که ناتاشا با بقیه فرق دارد.

استر هرمن و جوزپ کال از موسسه انسان‌شناسی تکاملی ماکس پلانک و محققین مطالعات اخیر بر روی ناتاشا می‌نویسند: #&171;مراقبین به ناتاشا لقب باهوش‌ترین شامپانزه را داده بوند و این درست همان چیزی است که نتیجه مطالعه ما هم نشان می‌دهد. هر سه مراقبی که بیشترین زمان را با ناتاشا گذرانده بودند، او را در لیست خود به عنوان باهوش‌ترین ثبت کرده‌اند.« ناتاشا طی ماه‌های گذشته با رفتارهای عجیب و غریب خود، توجه رسانه‌ها را به خود جلب کرده است. برای مثال، او بارها موفق شده بود از محوطه نگهداری سابق خود که با حصارهای الکتریکی محصور شده بود، فرار کند. او به سمت حصار شاخه پرت می‌کرد و وقتی جرقه‌ای نمی‌دید، متوجه می‌شد که جریان الکتریکی حصار قطع شده است.

وی همچنین یاد گرفته بود که چه‌طور سر به سر انسان‌ها بگذارد. مثلا از افراد می‌خواست که به روش او غذا را پرتاب کنند و بعد روی فردی که اصلا انتظارش را نداشت، آب می‌پاشید.

هرمن و کال تصمیم گرفتند ناتاشا و دیگر شامپانزه‌ها را مورد مطالعه قرار دهند، تا ببینند آیا او واقعا با سایرین متفاوت است یا نه. برای این منظور، آن‌ها یک چالش ذهنی چند قسمتی طراحی کردند که در واقع 8 تکلیف را روبروی شامپانزه قرار می‌داد. اول، باید غذای مخفی‌شده را پیدا می‌کردند، که دانش فضایی آن‌ها را مورد سنجش قرار می‌داد. بعد، باید با استفاده از یک ابزار از تله اجتناب می‌کردند تا دوباره به عنوان پاداش غذا بگیرند. تکالیف بعدی، درک مواردی مانند رنگ، اندازه و شکل را شامل می‌شد. نتیجه این که ناتاشا بالاترین نمره‌ها را در همه تکالیف به دست آورد. البته محققین به یک مولفه هوش عمومی نرسیدند. در عوض به این نتیجه رسیدند که هوش میمون‌ها احتمالا مجموعه‌ای از مهارت مرتبط با یادگیری، استفاده از ابزار، درک کمیت و نیز توانایی رسیدن به نتیجه بر پایه دلیل و مدرک است.

چنان که پیش از این هم گفته می‌شد، نیاز، مادر ابداع است و حداقل در برخی موارد، نیاز یکی از دلایل مهم نهفته در پشت هوشمندی میمون‌ها است. برای مثال، کال به نمونه‌ای اشاره می‌کند که میمون از ابزار برای بیرون کشیدن موریانه‌ها از تپه‌هایشان استفاده می‌کند، کاری که مراحل زیادی دارد. وی توضیح می‌دهد: #&171;آن‌ها ساقه‌ای را از ریشه در می‌آورند یا با دندان‌هایشان آن را قطع می‌کنند. سپس، قبل از این که ساقه را جابه‌جا کنند، به کمک دندان‌های خود، برگ‌ها را می‌کنند و بعد ساقه را به کنار لانه موریانه‌ها می‌برند. در آن‌جا ابزار خود را با تغییر شکل انتهای آن تکمیل می‌کنند. به این صورت که با کشیدن ساقه میان دندان‌های خود و رشته رشته کردن آن، شکلی شبیه به برس‌های نقاشی در سر آن به وجود می‌آورند. سپس با قطع کردن رشته‌ها توسط دندان‌ها یا کندن آن‌ها، طول ابزار خود را تنظیم می‌کنند.«

اما چرا میمون‌ها دست به چنین کار پیچیده‌ای می‌زنند؟ به گفته کال، همه این‌ها تا حد زیادی به محدودیت‌ها و نیازهای زیستی وابسته است.

این توانایی‌های متفاوت تنها محدود به دنیای شامپانزه‌ها نیستند، برای مثال می‌توان به دو سگ به نام‌های ریکو و چیسر اشاره کرد که معنای صدها کلمه را بلدند. هرمن و کال در این باره می‌گویند: #&171;جالب این‌جا است که اغلب سگ‌هایی که این همه باهوش هستند، از نژاد بورد کولی هستند، نژادی که صاحبانشان اغلب عنوان کرده‌اند که خیلی از کارها را به آن‌ها آموزش نداده‌اند، بلکه خودشان یاد گرفته‌اند.«

البته هنوز هم نمی‌توان در مورد این که دقیقا چه چیزی، این نوع از هوشمندی را به وجود می‌آورد، قضاوت کرد. دانشمندان بر این باورند که هنوز به مطالعات بیشتری نیاز داریم، مطالعاتی که تکالیف دارای ابعاد شناختی، انگیزشی و مزاجی را هم در بر بگیرند. به هر

حال، حداقل تا حدی، خواستن برای یادگیری و نگرش مثبت، مولفه‌هایی هستند که در مورد سگ‌ها، میمون‌ها و برخی دیگر از گونه‌های حیوانی، باعث تفاوت آن‌ها در چشم انسان‌ها شده است.